

Απόστολος Πιερρής

Το Οικονομικό Πρόβλημα των ΗΠΑ

Με τις γελοιότητες του Μνημονίου Ι, του Μνημονίου ΙΙ, του Μεσοπρόθεσμου, κλπ. δεν αξίζει να ασχολείται κανένας σοβαρός άνθρωπος. Αυτά είναι εκ του πονηρού τεχνάσματα του Καθεστώτος Κατοχής για την υποδούλωση της χώρας. Να μιλήσουμε για σοβαρά πράγματα σήμερα, ενώ η Βουλή του Καθεστώτος ψηφίζει ψοφοδεής υπό την «προστασία» πραιτωριανών τα ανομήματα κατά της κοινωνίας και της χώρας, και ενώ η Ευρωζώνη έχει μερδευτεί σαν τον Ηρακλή με τις κουβαρίστρες σε ένα απολύτως αναμενόμενο in extremis όργιο ανούσιας τεχνητότητας.

* * *

Την περασμένη Τετάρτη στην συνεδρίαση της Αμερικανικής Ομοσπονδιακής Επιτροπής Ανοικτής Αγοράς (το σώμα που καθορίζει τη νομισματική πολιτική του Federal Reserve) υπήρξαν συνοφρυωμένα μέτωπα. Μετά από 2 ½ χρόνια γιγαντιαίων ενέσεων χρήματος και εγγυήσεων τρισεκατομμυρίων δολαρίων στον αμερικανικό χρηματοπιστωτικό σύστημα, η οικονομία δεν αντιδρά όπως οι σχεδιαστές της παρεμβατικής αυτής πολιτικής ανέμεναν. Υπάρχει καθηλωμένη ή αναιμική ανάπτυξη (1.8% το πρώτο τρίμηνο εφέτος, με αναμενόμενο ετήσιο ποσοστό γύρω στο 2.8% κατά τους νέους υπολογισμούς του F.R. – μειωμένο από εκτίμηση 3.2% πριν ενάμισο μήνα – ή 2.6% κατά επισκόπηση απόψεων κορυφαίων οικονομολόγων). Υψηλή για την Αμερική ανεργία (γύρω στο 8.7% εκτιμώμενη στο τέλος του έτους). Και πληθωριστική πίεση (αν και ο προβλεπόμενος για εφέτος ρυθμός είναι γύρω στο 2.4% για τις τιμές καταναλωτή, με 1.5-1,8% πληθωριστικό «πυρήνα» - εξαιρουμένων δηλαδή των τιμών διατροφής και καυσίμων).

Σε συνέντευξη τύπου μετά τη συνεδρίαση ο Πρόεδρος του F.R. Bernanke ομολόγησε: «Δεν έχουμε μια ακριβή ανάγνωση του γιατί αυτός ο βραδύτερος βηματισμός ανάπτυξης επιμένει». Και πρόσθεσε: «ίσως κάποιοι από τους μετωπικούς ανέμους που μας έχουν απασχολήσει, όπως η αδυναμία στον χρηματοπιστωτικό τομέα, προβλήματα στον τομέα κατοικίας... μερικοί από τους μετωπικούς ανέμους ενδέχεται να είναι ισχυρότεροι και πιο επίμονοι από ό,τι σκεφτήκαμε».

Τα λόγια ενός κρυφού ή φανερού Κεϋνσιανού!

Πήγαν να θεραπεύσουν μια κρίση την οποία εδημιούργησε πληθώρα χρηματοπιστωτικών μέσων, με παροχή περισσότερων χρηματοπιστωτικών μέσων (νέο χρήμα, εγγυήσεις, μηδενικά βασικά επιτόκια), ενώ το σύστημα είχε αρχίσει να καταστρέφει από μόνο του (χρεωκοπία Lehman Brothers) την περίσσεια κεφαλαίων που το είχε πνίξει και αρρωστήσει. Έδρασαν ενάντια στην πραγματικότητα και τους νόμους της – εδώ τους οικονομικούς νόμους. Και κάνουν μια τρύπα στο νερό, ενώ ταυτόχρονα υποθηκεύουν το μέλλον μην αφήνοντας την αναγκαία δημιουργική καταστροφή να διαδραματίσει τον ρόλο της προς αυτόματο εξορθολογισμό του συστήματος. Πολύ σωστά οι Οίκοι Αξιολόγησης έχουν προειδοποιήσει για πιθανή πιστοληπτική υποβάθμιση της Αμερικανικής Κυβέρνησης.

Από τον μεσοπόλεμο ο Κόσμος μπήκε σε μια χρηματοπιστωτικά βαρβαρική περίοδο

(μέρος της παρακμής της Ευρωπαϊκής φάσης της ιστορίας) με την έξοδο από τον Κανόνα του Χρυσού και την επικράτηση του Κεϋνσιανισμού ως οικονομικής ορθοδοξίας. Θεσμοθετήθηκε ένας άνευ προηγουμένου de facto συστηματικός οικονομικός και χρηματοπιστωτικός παρεμβατισμός.

Το φαινόμενο είναι σύστοιχο του φιλοσοφικού υπαρξισμού ή των ολοκληρωτικών ιδεολογιών του 20ου αιώνα. Όπως και του Μοντερνισμού στην Τέχνη. Η ουσία του έγκειται στην επιδείνωση μιας χαρακτηριστικής ιδιότητας του Ευρωπαϊκού Πνεύματος: Το Υποκείμενο, εκτός Όντος και απέναντί του, αναγκάζεται να αυτοδεσμεύεται (και έτσι να εγκλωβίζεται) σε όλο και περισσότερο τεχνητά συστήματα ώστε να λειτουργήσει στην πραγματικότητα που το περιβάλλει. Ξεχνάει το φυσικό σύστημα των ελεύθερων ροών.

Ο Κανόνας του Χρυσού περιόριζε εξ αντικειμένου τη χρηματοπιστωτική ασυδοσία του Κράτους απέναντι στις ελεύθερες αγορές. Η παραβίαση εκ μέρους της πολιτικής εξουσίας των οικονομικών νόμων, και επομένως ο κατευθυντικός παρεμβατισμός του Κράτους στην οικονομική δραστηριότητα, ήταν ad hoc και περιοριζόταν σε κάποια σχετικά στενά όρια, γιατί η συστηματική παρεμβατικότητα οδηγούσε γρηγορότερα μάλλον παρά αργότερα σε χτυπητά αρνητικά αποτελέσματα.

Στον θεωρητικό τομέα, ο Κεϋνσιανισμός ήταν είδος Οικονομικού Υπαρξισμού. Το Υποκείμενο (εδώ ως Κρατική οντότητα της συλλογικής κοινωνίας) μπορεί να «αυτοθεσμίζεται» στις σχέσεις του με την πραγματικότητα, όπως η ύπαρξη προηγείται και ορίζει την ουσία της. Η πραγματικότητα είναι εύπλαστη ύλη για τη δημιουργικότητα του Υποκειμένου. Δεν υπάρχει φυσική τάξη πραγμάτων, αλλά τάξη είναι η θέσμιση που κάνει το Υποκείμενο.

Στην οικονομία το πνεύμα αυτό οδήγησε στην παραγνώριση ενός θεμελιώδους γεγονότος. Ότι το χρήμα, η ποσότητά του, η αξία του και το «ενοικίο» του (το επιτόκιο), δεν είναι ανεξάρτητες μεταβλητές του οικονομικού συστήματος, αλλά καθορίζονται από παράγοντες της πραγματικής οικονομίας που εκφεύγουν της επίδρασης του κράτους, πέρα από ορισμένες στενές τροποποιητικές δυνατότητές του. Και ότι καθορίζοντάς τις τεχνητά εκτός των φυσικών τιμών τους για να επιδράσεις υποτίθεται ευεργετικά στην οικονομική δραστηριότητα προκαλείς αντιθέτως πολλαπλή ζημιά που συγκεφαλαιούται σε τρεις κατηγορίες:

α) Γεννώνται φούσκες (υπερτίμηση συγκεκριμένων κατηγοριών αξιών) ή γενικός πληθωρισμός.

β) Μειώνεται η ανταγωνιστικότητα λόγω ανορθολογικής (= βεβιασμένης, μη φυσικής) κατανομής ρόλων και πόρων, που και αυτή προέρχεται από εμποδιζόμενες ροές του συστήματος.

γ) Η κρίση που αναπόφευκτα δημιουργείται από την έτσι προκαλούμενη δυσλειτουργία του συστήματος επιδέχεται ή επώδυνη θεραπεία (αν αφεθεί να δράσει η απαιτούμενη αυτόματη δημιουργική καταστροφή) ή προσωρινή ανακούφιση και νέα βύθιση σε χειρότερη κρίση – roll the can further down the road - (αν η ίδια λογική επικρατήσει, αυτή του τεχνητού παρεμβατισμού). Η ροπή είναι προς το δεύτερο ενδεχόμενο, γιατί οι πολιτικές εξουσίες που είναι υπεύθυνες για την κρίση με τις παρεμβατικές πολιτικές τους δεν είναι για πολλούς λόγους διατεθειμένες να αναγνωρίσουν το θεμελιώδες λάθος της προσέγγισής τους, ενώ ταυτόχρονα δεσμεύονται και από τις εγγυήσεις του προς το χρηματοπιστωτικό σύστημα. Και επιπλέον διαλέγουν συνήθως αυτό που έχει το μικρότερο κόστος επί του παρόντος, χωρίς λογαριασμό της μελλοντικής επιδείνωσης της κατάστασης. Αλλά όπως στα σφιχτά όρια του Κανόνα του Χρυσού αποδίδει για τις πολιτικές εξουσίες να είναι υπεύθυνες, έτσι στο Κεϋνσιανό σύστημα αποδίδει να είναι άφρονα «λαϊκίστικες», αφού μάλιστα έτσι οι διαπλεκόμενοι τους κερδίζουν περισσότερα με λιγότερα και

χωρίς ιδιαίτερη ικανότητα. Και οι δυσμενείς συνέπειες συνεχίζονται με την εμπέδωση Αναξιοκρατίας. Η οποία με τη σειρά της δημιουργεί συμφέρον για παρεμβατικές πολιτικές του Κράτους. Και ο φαύλος κύκλος συνεχίζεται και διευρύνεται και βαθαίνει συνεχώς.

Υπάρχει λοιπόν μια απόλυτα λογική εξήγηση γιατί η Αμερικανική οικονομία δεν συνέρχεται μετά από τέτοια τιτανική ένεση ρευστότητας που της έχει γίνει. Ακόμη και σήμερα το F.R. είναι στα τελευταία στάδια της αγοράς της τελευταίας στήριξης των 600 δισεκατομμυρίων δολαρίων ομολόγων της Αμερικανικής Κυβέρνησης, ενώ κρατάει ακόμα τον στόχο για τα επιτόκια των Ομοσπονδιακών Κεφαλαίων στο 0% με 0,25%, και στην ανακοίνωση της Επιτροπής προχθές επαναλαμβάνεται ότι οι συνθήκες δικαιολογούν «εξαιρετικά χαμηλά επίπεδα για τα επιτόκια των Ομοσπονδιακών κεφαλαίων για μια εκτεταμένη χρονική περίοδο»! Η πραγματολογική αιτία γιατί τέτοιος κατακλυσμός χρήματος δεν αναζωογονεί την οικονομία είναι απλά γιατί η οικονομία θέλει καταστροφή «καυσίμου» (κεφαλαίων) για να ξαναπάρει μπροστά υπό πλήρη δυναμική. Θέλει εξορθολογισμό κατανομής ρόλων και πόρων. Αυτό φωνάζει κάθε κρίση. Πολιτικές σαν του Obama πάνε να μαλακώσουν για τώρα τις επιπτώσεις του προβλήματος, όχι να θεραπεύσουν την αιτία του, και συνεπώς δυσχεραίνουν την μελλοντική λύση του.

Να γενικεύσω το θέμα. Φυσικό είναι το σύστημα που οι ροές είναι ελεύθερες – πραγματοποιούνται με τις ελάχιστες θεσμικές τριβές. Αυτό είναι το σύστημα των ελεύθερων, ανοικτών αγορών. (Έχω πει ότι η ελευθερία χρειάζεται ισχυρό κράτος για να την εγγυάται). Τα δυο θεμελιωδέστερα οργανικά υγρά στην οικονομία της κοινωνίας είναι το χρήμα (η τροφή, το αίμα της) και η γνώση (η γονιμότητα, το σπέρμα της). Η ελευθερία οικονομικής και φυσικής κίνησης προσώπων, αγαθών και πληροφοριών είναι επίσης παράμετροι του φυσικού ανθρώπινου συστήματος. Ο κατευθυντικός παρεμβατισμός εκφράζει μια βαρβαρική αντίληψη της ανθρώπινης κοινωνίας και μια αρνητική κατά βάση εκτίμηση της ανθρώπινης φύσης: την απαισιόδοξη «Προτεσταντική» πεποίθηση ότι μόνο με καθοδηγούμενη αυστηρή πειθαρχία σε ένα τεχνητό σύστημα κανόνων μπορεί να έχει συνοχή και απόδοση ένα ανθρώπινο σύστημα. Το Πνεύμα των καιρών και το Άνυσμα της Ιστορίας είναι όμως προς τα φυσικά και ελεύθερα συστήματα. Το μέγεθος και το βάθος αλληλένδεσης των συστημάτων σήμερα κάνει επίσης αδύνατη την αρχή του παρεμβατισμού.

Αντίστοιχα η ηγεμονική θέση των ΗΠΑ στο παγκόσμιο και παγκοσμιοποιημένο σύστημα εκφράζει το προφανές πεπρωμένο των ΗΠΑ να είναι φορέας του Πνεύματος και του Ανύσματος του ιστορικού παρόντος και (προβλεπόμενου) μέλλοντος. Πέρα από μικρόπνοες προσωρινές πολιτικές οποιουδήποτε Προέδρου. Το Αμερικανικό Σύστημα χωνεύει τα λάθη των προέδρων του.

Και να εξειδικεύσω το θέμα. Η Παγκόσμια Ηγεμονία των ΗΠΑ της επιτρέπει εν τοις πράγμασι άνεση χειρισμών, και ακόμη λανθασμένες επιλογές, που θα εξόντωναν οποιαδήποτε άλλη χώρα. Το Κέντρο του Παγκόσμιου Συστήματος είναι σαν κόρη οφθαλμού για όλο το Σύστημα. Έχω δείξει σε παλαιότερο άρθρο μου ότι από την Αμερικανική ηγεμονία ωφελούνται τα μέρη του συστήματος και περισσότερο (σχετικά και συγκριτικά) οι νέες ανερχόμενες περιφέρειες και περιφερειακές δυνάμεις από ό,τι το ίδιο το Κέντρο που από τη φύση του σταθεροποιείται σε μια ισχυρή θέση εντός του συστήματος. Και οι πάντες, ιδίως οι ανερχόμενοι, το στηρίζουν. Τα ομόλογα του Αμερικανικού Δημοσίου είναι σαν τις Αθηναϊκές τριήρεις που συνέλεγαν τους φόρους του οικονομικοπολιτικού συστήματος του οποίου την ηγεμονική εστία είχε η Αθήνα. Όλοι συνεισέφεραν στην εγγύηση της τάξης και της ελευθερίας από την οποία κέρδιζαν. Έτσι και σήμερα τα Αμερικανικά ομόλογα αγοράζονται και αποθεματοποιούνται από Κίνα και λοιπούς, χρηματοδοτώντας π.χ.

το τεράστιο έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου των ΗΠΑ. Οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στην Αμερική αυξήθηκαν το 2010 κατά 40% από το 2009, εν μέσω κρίσης. Το τέλος του 2008 το συνολικό ποσό των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στις ΗΠΑ ήταν 2.1 τρισεκατομμύρια δολάρια, το 16% του συνολικού ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος.

Αλλά το ότι μπορεί να το κάνει κάτι η Αμερική δεν σημαίνει ότι πρέπει να το κάνει ή ότι είναι καλύτερο γι' αυτήν και για τον κόσμο να το κάνει. Ο Κόσμος θα συμμετέχει με τον ένα ή άλλο τρόπο για την ασφάλεια και ελευθερία του. Το ηγεμονικό κέντρο όμως δεν πρέπει να χάνει την αιχμή της συντριπτικής υπεροχής του σε οικονομία, όπως και σε γνώση και στρατιωτική ισχύ. Γιατί τότε ρισκοκινδυνεύει την ευστάθεια του κόσμου.

[Δημοσιεύθηκε στην "ΕΞΠΡΕΣ" Κυριακή 26 Ιουνίου 2011]